

Temel Eğitim ve Ortaokul Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğin İdeal Meslekleri Olmasına Göre Karşılaştırmalı Profilleri

Murat BURSAL*

Makale Geliş Tarihi:09/09/2016

Makale Kabul Tarihi:29/11/2016

Özet

Bu kesitsel tarama çalışması, Fen Bilgisi, İlköğretim Matematik, Okul Öncesi, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenlikleri programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının profillerini karşılaştırmalı olarak analiz etmek amacıyla yürütülmüştür. Çalışma kapsamında 495 öğretmen adayının profilleri ki-kare testleri ile incelenmiştir. Çalışma sonucunda, genel örneklemin %74'ünü oluşturan kız öğrenci oranlarının Sosyal Bilgiler öğretmenliği dışındaki programlarda erkeklerden anlamlı biçimde daha fazla olduğu belirlenmiştir. Örneklemin geneli açısından, öğretmenliği üniversite öncesinde ideal meslekleri görenlerin oranının %50'den anlamlı biçimde farklılaşmadığı ama ideal mesleği öğretmenlik olan kızların oranının anlamlı biçimde erkeklerden daha fazla olduğu bulunmuştur. Anabilim dallarına göre ise, öğretmenliği ideal meslek olarak görenlerin oranlarının Okul Öncesi, Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmen adaylarında anlamlı biçimde %50'den yüksek iken, Sınıf öğretmeni adaylarında %50 olduğu ve İlköğretim Matematik ile Fen Bilgisi öğretmen adaylarında ise %50'den anlamlı biçimde daha düşük olduğu bulunmuştur. Üniversiteye giriş öncesinde öğretmenliğin ideal meslek olmasının sosyo-ekonomik düzey göstergelerinden, aile geliri, baba eğitim seviyesi ve öğrenim ortamı türü ile anlamlı düzeyde ilişkileri olmadığı ama anne eğitim seviyesi ile anlamlı biçimde ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayı, öğretmenlik meslek tercihi, profil çalışması.

Comparative Profiles of Basic Education and Middle School Preservice Teachers According to Teaching Being as Their Ideal Career

Abstract

The purpose of this cross-sectional survey study is to analyze the comparative profiles of preservice teachers, enrolled in Science, Elementary Mathematics, Preschool, Elementary, Social Studies and Turkish teacher education programs. The profiles of 495 preservice teachers are investigated with chi-square tests. Based on the findings, females are found to consist 74% of the participant teacher candidates and the ratios of females are significantly higher than those of males in all programs, except Social Science program. The ratio of preservice teachers, who considered teaching as their ideal career before entering the university, was found about 50% for the overall sample but it has also been determined that the ratio of females, who consider teaching as their ideal career choice, is significantly higher than the same ratio for males. The analyses based on the individual programs indicated that the ratios of teacher

*Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, Sivas, mbursal@cumhuriyet.edu.tr

candidates with the ideal job choice of teaching are significantly higher than 50% among Preschool, Social Studies and Turkish teacher candidates, whereas the same ratio is 50% among Elementary teacher candidates, and it is significantly lower than 50% among Elementary Mathematics and Science teacher candidates. The relationships between the variables of the choice of teaching as the ideal career and the socio-economic status indicators of family monthly income, father's educational level and the prior educational contexts have been found to be statistically insignificant; however preservice teachers' mothers' educational levels variable has been found significantly related to the choice of teaching as the ideal career.

Keywords: *Preservice teacher, teaching career preference, profile study.*

1. Giriş

Yeni nesillerin yetiştirilmesindeki önemi sebebiyle toplumun tüm kesimlerince önemi vurgulanan öğretmenlik, aynı zamanda üzerinde en çok tartışılan mesleklerden biri olma özelliğine de sahiptir. Öğretmenlik üzerine tartışmalar daha çok öğretmen yetiştirme süreçleri üzerinde yoğunlaşmaktadır ve bu alanda yapılan birçok çalışmada öğretmenliğin Türkiye’de öncelikli tercih edilen meslek alanları arasında yer almadığı ve dahası, öğretmenlik programlarına başlayan adayların önemli bir kısmının ideal mesleklerinin öğretmenlik olmadığı rapor edilmektedir (Aksu, Engin-Demir, Daloğlu, Yıldırım ve Kiraz, 2010; Anılan ve Anılan, 2014; Bursal ve Buldur, 2013; Çermik, Doğan ve Şahin, 2010; Ekiz, 2006; Murray, 1988; Şahin, 2011). Öğretmenlik mesleğini tercih nedenlerine göre öğretmen adayları ile yapılan çalışmaların hepsinde de tutarlı olarak, öğretmenliği isteyerek seçmiş olanların diğer adaylara göre öğretmenliğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu (Aksoy, 2010; Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; Buldur ve Bursal, 2015; Doğan ve Çoban, 2009; Eret-Orhan ve Ok, 2014; Şahin, 2011; Ünal ve Şimşek, 2008; Üstüner, Demirtaş ve Cömert, 2009) sonucuna varılmıştır. Bu nedenle, öğretmen yetiştirme programlarının başarısı ve verimliliği hakkında yapılacak çalışmalarda öncelikli olarak dikkate alınması gereken husus, öğretmenlik lisans programlarına başlayan adayların ne kadarının gerçekten öğretmenliği ideal meslekleri olarak gördükleri olmalıdır.

Öğretmen figürü, her yaş grubundaki öğrenciler için çok önemli olmasına rağmen ilkokul ve ortaokul yıllarındaki öğrenciler için bu önem daha da artmaktadır. Çünkü zihinsel ve fiziksel gelişimin hızlı olduğu bu yıllarda öğretmenler, öğrencileri için öğreticiliğin ötesinde bir rol modeli görevi de görür (Cox ve Carpenter, 1989; Montecinos ve Nielsen, 1997; Üstüner ve diğ., 2009). Bu nedenle, gelecekteki yeni nesilleri eğitecek olan öğretmenler hakkında yorumlar yapabilmek için eğitim fakültelerinin temel eğitim ve ortaokula yönelik öğretmen yetiştirme programlarında okuyan öğretmen adaylarının özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir. Türkiye’de öğretmen eğitimi üzerine yapılan çalışmaları inceleyen Yıldırım (2013) da, öncelikli çalışılması gereken alanlar arasında ilk olarak, mevcut programlardaki öğretmen adaylarının profillerinin incelenmesini tavsiye etmektedir.

Öğretmen adaylarının profilleri ile ilgili çalışmalarda demografik özellikler arasında en yaygın olarak, cinsiyet, aile gelir düzeyi, ailenin ikamet ettiği ortam ve ebeveynlerin eğitim seviyesi gibi sosyo-ekonomik göstergeler ve öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini isteyerek seçip seçmedikleri araştırılmaktadır. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından her yıl yayınlanan yıllık istatistiklerde üniversitelere yeni kayıt yaptıran ve üst sınıflarda lisans öğrenimine devam eden öğrenci sayıları rapor edilmesine karşın, bu raporlarda gerek cinsiyet dışında bir demografik veriye ilişkin istatistik sunulmaması, gerekse istatistiklerin anabilim dalı bazında değil de YÖK'ün tanımladığı eğitim öğretim alanlarında (genellikle bölümler bazında) verilmesi önemli bir sınırlılıktır. Diğer fakültelerin anabilim dalı ve bölüm yapılanmaları farklı olması nedeniyle YÖK istatistiklerindeki bu sınırlılık göze çarpmasa da, eğitim fakültelerinde aynı bölüm içinde farklı anabilim dallarına kayıtlı öğrenciler olduğu için bu sınırlılık eğitim fakültelerindeki farklı anabilim dallarındaki öğrenci profili hakkında inceleme yapıldığında bariz biçimde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle öğretmen adayları hakkında detaylı profil bilgilerini edinebilmek için YÖK istatistiklerinin yanında konuyla ilgili araştırmaların incelenmesi gereklidir.

Öğretmen adaylarının profillerini belirleme amacıyla şimdiye kadar en büyük örnekleme yapılan çalışmayı, Kiraz, Engin-Demir, Aksu, Daloğlu ve Yıldırım (2010) Türkiye'deki 51 eğitim fakültesinin 1. sınıflarında öğrenim gören toplam 18226 öğretmen adayı ile gerçekleştirmiş ve çalışmada kullanılan betimsel analizler sonucunda, öğretmen adaylarının %60'ının kızlardan oluştuğunu ve öğrencilerin sosyo-ekonomik düzey (SED)'lerinin genelde düşük olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada SED göstergelerinden biri olarak, "ilkokul veya daha az" düzeyde eğitim seviyesine sahip ebeveynlerin oranları, anneler için %69 ve babalar için %39 bulunmuştur (Kiraz ve diğ., 2010). Benzer bir çalışmada ise Çevik ve Yiğit (2009), Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nden rastgele seçtikleri 300 öğrencinin %69'unun kız öğrenci olduğunu, %58'inin aile aylık gelirinin 1000 TL'den az olduğunu ve anne eğitim seviyesi "ilkokul veya daha az" olan öğrencilerin oranının %73 olduğunu rapor etmişlerdir. Son yıllarda eğitim fakültesi öğrencilerinden oluşan genel örneklemlerle yapılan diğer çalışmalarda (Aksu, 2016; Kayan-Fadlelmula, 2015) da kız öğrenci oranlarının hep %60'ın üstünde olduğu göze çarpmaktadır. Bu bulgular 2014-2015 öğretim yılında Türkiye genelindeki eğitimle ilgili tüm üniversite programlarındaki toplam 275495 öğrencinin %62'sinin kızlardan oluştuğunu gösteren YÖK öğrenci istatistikleri ile uyumludur (YÖK, 2015).

Gelecekteki öğretmen profillerini tahmin etmek isteyen araştırmacılar ise genel bir eğitim fakültesi örneklemini yerine, araştırılan hedef grubu daraltarak, sadece temel eğitim veya ortaokul düzeyinde öğretmen yetiştiren anabilim dallarındaki öğrencilerin demografik özellikleri üzerinde çalışmışlardır. Örneğin, Fen Bilgisi, Okul Öncesi, Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından oluşan 1244 kişiyi inceleyen Çetin (2012), öğretmen adaylarının %74'ünün kızlardan oluştuğunu ve %58'inin ailesinin aylık gelirinin 1200 TL'den az olduğunu belirtmiştir. Çalışmadaki

katılımcıların cinsiyet dağılımı anabilim dallarına göre ayrı ayrı incelendiğinde ise, her anabilim dalında kızların çoğunluğu oluşturmalarına karşın, kız öğrenci oranının Okul Öncesi grubunda %88 ve Sosyal Bilgiler grubunda ise %53 olduğu bulunmuştur (Çetin, 2012). Benzer bir çalışmada, örnekleme sadece Fen Bilgisi, Okul Öncesi, Sınıf Öğretmenliği anabilim dalı öğrencilerini dahil eden Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010) da, kız öğrencilerin her üç anabilim dalında da çoğunlukta olmasına karşın, kız öğrenci oranlarının Okul Öncesi grubunda %95 ve Fen Bilgisi grubunda %66 olduğunu rapor etmişlerdir. Diğer bir çalışmada ise, Aydın ve Sağlam (2012) inceledikleri ilköğretim düzeyindeki 4 anabilim dalından, İlköğretim Matematik ve Sınıf Öğretmenliği gruplarında kızların çoğunluğu oluşturduğunu fakat incelenen diğer iki anabilim dalı olan Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi'nde ise erkeklerin çoğunlukta olduğunu ve kızların ortalama oranının %45 olduğunu belirtmişlerdir.

Özellikle son yıllarda farklı anabilim dallarından oluşan karma örneklemlerle çalışılan diğer çalışmaların hemen hepsinde de tutarlı olarak, temel eğitim ve ortaokul düzeyindeki öğretmen adayları arasında kız öğrencilerin sayısının çoğunlukta olduğu bulunmuştur fakat kız öğrenci oranları için rapor edilen değerler birbirlerinden oldukça farklıdır. Farklı anabilim dallarından öğrencilerin birlikte incelendiği bu çalışmalarda, öğretmen adayları içindeki kızların oranları %51-60 aralığında (Arslan, 2007; Çağlar, 2013; Gür-Erdoğan ve Zafer-Güneş, 2012; Kesen ve Polat, 2014; Özel, 2006; Özsoy, Özsoy, Özkara ve Memiş, 2010; Şahin, 2009), %61-70 aralığında (Camadan ve Duysak, 2010; Engin ve Çiçekli-Koç, 2014; Gökçe ve Sezer, 2012; Gür-Erdoğan ve Arsal, 2015; Kocaarslan, 2014; Özçakır-Sümen ve Çağlayan, 2013; Ünal ve Şimşek, 2008), %71-80 aralığında (Doğan ve Çoban, 2009; Eret-Orhan ve Ok, 2014) ve hatta %80'den daha fazla (Arı ve Demir, 2013; Tüfekçi-Aslim, 2013) olarak rapor edilmiştir. Kız öğrencilerin oranları arasındaki bu farklılıklar, çalışmaların yapıldığı yıllar, üniversiteler ve şehirler gibi birçok farklı faktörden etkilendiği gibi, bu farkları doğuran bir başka önemli faktör ise, çalışmaların karma örneklemlerine dahil edilen anabilim dallarının çok farklı öğrenci profillerine sahip olmalarıdır. Örneğin, yukarıda özetlenen ve örneklemlerindeki anabilim dallarının karşılaştırmalı analiz edildiği tüm çalışmalarda (Aydın ve Sağlam, 2012; Çetin, 2012; Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010) kız öğrenci oranlarının farklı anabilim dalları arasında %30'a varan oranlarda değiştiğinin tespit edilmesi, demografik açıdan analizlerde tüm örneklemin birlikte değil, anabilim dalı bazında ayrı ayrı analiz edilmesinin önemini göstermektedir.

Farklı anabilim dallarındaki öğretmen adaylarının profilleri arasındaki farklılıklar açısından en kolay tespit edilen değişken cinsiyet olsa da, benzer bir inceleme ile diğer bazı demografik değişkenlerin de anabilim dalları arasında farklı biçimlerde dağıldığı görülebilir. Örneğin, aile aylık gelirini ve öğretmenlik tercih nedenlerini anabilim dallarında göre inceleyen Çetin (2012), diğer anabilim dallarında 1200 TL'den az gelire sahip öğrencilerinin oranlarının %60'tan düşük olduğunu ama bu oranın Sosyal

Bilgiler öğretmen adaylarında %71 olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, aynı çalışmada öğretmenlik mesleğini tercih nedeni olarak öğretmenliğin ideal meslekleri olması cevabını verenlerin oranı, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarında %23.9 iken, bu oran Fen Bilgisi öğretmen adayları arasında ancak %14.5'tir (Çetin (2012). Öğretmenlik mesleği ile ilgili görüşlerin anabilim dallarına göre farklılık gösterip göstermediğini inceleyen çok sayıda diğer çalışmada da, genellikle Okul Öncesi, Sosyal Bilgiler ve Türkçe gibi sözel alanlardaki öğretmen adaylarının İlköğretim Matematik ve Fen Bilgisi gibi sayısal alanlardaki öğretmen adaylarından daha olumlu tutumlara sahip oldukları (Aksoy, 2010; Bulut, 2009; Bulut ve Doğar, 2006; Camadan ve Duysak, 2010; Çağlar, 2013; Gür-Erdoğan ve Zafer-Güneş, 2012; Kılcan, Keçe, Çepni ve Kılınc, 2014; Şahin, 2009; Terzi ve Tezci, 2007; Tüfekçi-Aslim, 2013; Ünal ve Şimşek, 2008; Üstüner ve diğ., 2009) belirlenmiştir.

Ulusal literatürde, farklı anabilim dallarındaki öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre yapılan karşılaştırmalarda, kızların genellikle erkeklere göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu görüşlere sahip olduğu (Akpınar, Yıldız ve Ergin, 2006; Balkıs, Duru, Buluş ve Duru, 2011; Beşoluk ve Horzum, 2011; Eret-Orhan ve Ok, 2014; Gür-Erdoğan ve Arsal, 2015; Gür-Erdoğan ve Zafer-Güneş, 2012; İpek, Kahveci ve Camadan, 2015; Kayan-Fadlelmula, 2013; Kızıлтаş, Halmatov ve Sarıçam, 2012; Tanrıöğen, 1997; Terzi ve Tezci, 2007; Uslu, 2015; Üstün, Erkan ve Akman, 2004; Yüce, Şahin, Koçer ve Kana, 2013) bulunurken, bazı araştırmacılar ise öğretmenliğe yönelik görüşlerde cinsiyete dayalı bir fark tespit etmediklerini (Açışlı ve Kolomuç, 2012; Bulut ve Doğar, 2006; Engin ve Çiçekli-Koç, 2014; Gürbüztürk ve Genç, 2004; Kılıç ve Bektaş, 2008; Özder, Konedralı ve Zeki, 2010; Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010) rapor etmişlerdir. Bu çalışmalardaki ilginç bir bulgu ise, ilköğretim düzeyindeki öğretmen adayları arasında hiçbir çalışmada cinsiyet açısından öğretmenliğe yönelik tutumlarda istatistiksel olarak erkekler lehine anlamlı bir sonuç bulunmamasıdır.

Diğer demografik değişkenler açısından ise birçok çalışmada tutarlı olarak, aile gelir seviyesinin (Baykara-Pehlivan, 2008; Engin ve Çiçekli-Koç, 2014; Kılcan ve diğ., 2014; Kızıлтаş ve diğ., 2012; Köğce, Aydın ve Yıldız, 2010; Özbek, 2007; Uğurlu ve Polat, 2011) ve öğretmen adayının büyüdüğü yerleşim birimi türünün (Akkaya, 2009; Bozdoğan ve diğ., 2007) öğretmenliğe yönelik tutumlarda anlamlı farklılıklar oluşturmadığı sonuçlarına varılırken, anne-baba eğitim seviyesinin etkisi konusunda farklı bulgular mevcuttur. Literatürde anne ve baba eğitim seviyelerinin öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinde farklılaşmaya neden olmadığını öne süren çalışmalar (Akkaya, 2009; Eret-Orhan ve Ok, 2014; Kocaarslan, 2014; Köğce ve diğ., 2010; Şahin, 2009; Taşdemir, 2014; Uslu, 2015) yanında, anne eğitim seviyesi ilköğretim düzeyinde olan öğretmen adaylarının diğer adaylara göre daha olumlu tutumlara sahip olduğunu gösteren çalışmalar (Aydın ve Sağlam, 2012; Pektaş ve Kamer, 2011) da yer almaktadır.

Yukarıda özetlenen karma örneklemlerle çalışmalara kıyasla, ülkemizdeki temel eğitim ve ortaokul düzeyindeki öğretmen adaylarının profillerini anabilim dalı bazında detaylı olarak incelemek amacıyla tasarlanmış çalışmalar oldukça az sayıdadır. Ayrıca yukarıda belirtildiği gibi öğretmen adayları evreni bilgisine sahip olan YÖK'ün yayınladığı yıllık istatistiklerinde (YÖK, 2015) dahi öğretmen adayları sayıları anabilim dallarına göre ayrıntılı olarak verilmemektedir. Ulusal literatürde geniş bir örnekleme yürütülmüş detaylı bir profil çalışması tanımına uyan çalışmalar tarandığında, anabilim dallarına göre Fen Bilgisi (Bursal ve Buldur, 2013; Çetin, 2012), Okul Öncesi (Çetin, 2012; Erkan ve diğ. 2002), Sınıf Öğretmenliği (Baykara-Pehlivan, 2008; Çetin, 2012; Ekiz, 2006; Köksalan, İltar ve Görmez, 2010; Saban, 2003), Sosyal Bilgiler (Çetin, 2012; Kızılçaoğlu, 2003; Taş, 2012) ve Türkçe (Temizyürek, 2008) öğretmen adayları ile yürütülmüş profil analizi çalışmaları tespit edilebilmiştir. Yıllar içinde öğretmenlik programları, üniversitelere giriş koşulları ve mezuniyet sonrası atanma gibi değişen şartlar nedeniyle öğretmen adayları profilleri önemli değişimler gösterebildiği (Bursal ve Buldur, 2013) için bu çalışmada elde edilecek verileri geçmiş literatürle karşılaştırırken daha sağlıklı yorumlar yapabilmek için profil çalışmaları dışında farklı çalışmalar da taranmıştır. Bu amaçla, öğretmen adaylarının öğretmenlikle ilgili görüşlerini araştırmak amacıyla tasarlanmış ve örneklemlerindeki öğretmen adayları hakkında anabilim dalı bazında demografik veriler sağlayan geçmiş çalışmalar da incelenmiştir. Örnekleme hatalarını azaltmak amacıyla, ulusal literatürde bu tanımlara uyan çalışmalardan incelenen anabilim dallarındaki örneklem büyüklükleri en az 50 olan çalışmalar seçilmiş ve öğretmen adayları arasında kız öğrencilerin oranları için bu çalışmalarda bulunan değerler anabilim dallarına göre Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1 verilerine göre, incelenen her anabilim dalında genellikle kızların çoğunlukta olduğu durumlar gözlenmesine karşın, Okul Öncesi anabilim dalı dışındaki öğretmen adaylarıyla yapılan bazı araştırmalarda, erkek öğretmen adaylarının kızlardan daha fazla olduğu durumlar da bulunmaktadır. Anabilim dalları arasında kız-erkek oranı açısından en dengeli görünen grup, Sosyal Bilgiler öğretmen adayları olup (kız öğrenci oran aralığı: %46-53), diğer anabilim dallarında ise özellikle son yıllarda yapılan çalışmalarda kızların oranlarının oldukça yüksek değerler almaya başladığı görülmektedir.

Cinsiyet değişkeni, hemen her çalışmada kullanılan bir değişken olduğu için öğretmen adayları ile yapılan çalışmalarda cinsiyet dağılımı bilgilerine kolayca ulaşılabılırken, öğretmen adaylarının SED'leri ile ilgili bilgiler (aile gelir seviyesi, anne-baba eğitim seviyesi, öğrenim hayatının geçtiği ortam vb.) birçok çalışmada detaylı olarak rapor edilmemektedir. Öğretmen adaylarının SED'leri hakkında bilgiler veren çalışmalarda ise, Türkiye'deki genel SED göstergelerine paralel olarak, katılımcı öğretmen adaylarının daha çok alt ve orta SED'de olduğu ve ebeveynlerinin eğitim seviyelerinin genelde düşük olduğu (Aksu ve diğ., 2010; Bursal ve Buldur,

2013; Çetin, 2012; Ekiz, 2006; Erkan ve diğ., 2002; Kızılcıaoğlu, 2003; Taş, 2012; Temizyürek, 2008) rapor edilmiştir.

Tablo 1.
Temel Eğitim ve Ortaokul Öğretmen Adayları ile Yapılan Geçmiş Çalışmalarda Kızların Çalışılan Örneklemeler İçindeki Oranları

	Kız Öğr. Oranı < %50	%50 ≤ Kız Öğr. Oranı < %70	Kız Öğr. Oranı ≥ %70
Fen Bilgisi	%45: (Ok ve Önkol, 2007) %48: (Akıllı ve Seven, 2010)	%53: (Akpınar ve diğ., 2006) %63: (Pektaş ve Kamer, 2011) %66: (Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010) %68: (Çetin, 2012) %68: (Kocaarslan, 2014)	%70: (Anılan ve Anılan, 2014) %79: (Bursal ve Buldur, 2013) %80: (Özyurt ve Eren, 2014)
İlk. Mat.	%48: (Köğce ve diğ., 2010) %48: (Ok ve Önkol, 2007)	%59: (Taşdemir, 2014) %65: (Terzi ve Tezci, 2007) %67: (Köğce ve diğ., 2010) %67: (Mehmetlioğlu ve Haser, 2013)	%72: (Kayan-Fadlemula, 2013)
Okul Önc.		%62: (Kızıltaş ve diğ., 2012)	%87: (Deniz ve Kesicioğlu, 2012) %88: (Çetin, 2012) %91: (Engin ve Çiçekli-Koç, 2014) %93: Erkan ve diğ. (2002) %93: Üstün ve diğ. (2004) %95: (Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010) %98: (Bedel, 2008)
Sınıf Öğr.	%45: (Çermik ve diğ., 2010) %45: (Köksalan ve diğ., 2010) %49: (Özel, 2006)	%50: (Kılıç ve Bektaş, 2008) %51: (Ekiz, 2006) %60: (Açıışlı ve Kolomuç, 2012) %61: (Ergen ve Töman, 2014) %64: (İpek ve diğ., 2015) %65: (Saban, 2003) %68: (Şara ve Kocabaş, 2012) %68: (Uğurlu ve Polat, 2011)	%71: (Hoşgörür ve diğ., 2002) %72: (Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010) %73: (Çetin, 2012) %73: (Terzi ve Tezci, 2007) %74: (Aydın ve Sağlam, 2012) %76: (Kocaarslan, 2014) %79: (Baykara-Pehlivan, 2008)
Sosyal Bil.	%46: (Aydın ve Sağlam, 2012) %46: (Kızılcıaoğlu, 2003) %46: (Terzi ve Tezci, 2007)	%50: Özel (2006) %52: (Dönmez ve Uslu, 2013) %53: (Çetin, 2012) %53: (Engin ve Çiçekli-Koç, 2014) %53: (Taş, 2012)	
Türkçe Öğr.	%44: (Aydın ve Sağlam, 2012) %46: (Karadağ, 2012) %48: (Eyüp, 2012)	%59: (Özel, 2006) %63: (Yüce ve diğ., 2013) %64: (Temizyürek, 2008) %65: (Akkaya, 2009) %65: (Terzi ve Tezci, 2007) %66: (Çetinkaya, 2009)	

Özet olarak, öğretmen adaylarının profilleri konusunda yapılan geçmiş çalışmalara bakıldığında, bu konuda sınırlı sayıda çalışma yapıldığı, mevcut çalışmaların çoğunluğunun ise anabilim dalı bazında değerlendirmeye imkan vermeyecek biçimde karma örneklemlerle yapıldığı görülmektedir. Karma örneklemlerle yapılan bu çalışmalarda ise aynı örnekleme dahil edilen anabilim dallarının birbirinden çok farklı niteliklerde olduğu da yadsınmaz bir gerçektir. Örneğin, üniversite giriş sınavlarında Fen Bilgisi ve İlköğretim Matematik öğretmenliği anabilim dalları sayısal alanlardaki puan türleri ile öğrenci kabul ederken, 2016 yılına kadar ilköğretim bölümü adı altında aynı bölümde yer alan diğer bir anabilim dalı olan Sosyal Bilgiler programı sözel puan türü ile öğrenci almaktadır. Üniversiteye girişte kullanılan puan türlerinin çok farklı alanlardan olması, ilgili programı seçecek adayların geçmişteki akademik yaşantılarının da çok farklı olacağı gerçeğini doğurmaktadır. Bu nedenlerle, öğretmen adaylarının profilleri ile ilgili çalışmalarda, anabilim dalları arasındaki farklılıkları kendi içinde yorumlayacak ve aynı zamanda farklı anabilim dalları arasındaki profil farklılıklarını betimleyecek çalışmalara özellikle ihtiyaç vardır.

Diğer taraftan, literatürde bu konuda yapılan mevcut çalışmalar incelendiğinde, demografik verilerin kategorilerine göre yapılan analizlerin çoğunlukla sadece frekans ve yüzde değerlerini rapor etme şeklinde betimsel düzeyde olduğu görülmektedir. Betimsel istatistikler oldukça önemli ve gerekli olmasına karşın, farklı anabilim dallarındaki öğretmen adaylarının dağılımlarını analiz edebilmek ve istatistiksel açıdan anlamlı sonuçlara ulaşmak için sınıflamalı değişkenler için kullanılabilir ki-kare testleri gibi anlam çıkarıcı istatistiksel tekniklerin de kullanılması gereklidir. Bu nedenlerle, sınıflamalı değişkenlerin farklı kategorilerine göre dağılımlarının, anlam çıkarıcı istatistik teknikleri ile incelendiği bu çalışma, gerek literatürde yeterince çalışılmamış bir konuda demografik veriler sunma bakımından, gerekse şimdiye kadar bu alandaki literatürde pek kullanılmamış anlam çıkarıcı istatistik tekniklerini kullanarak yapılan karşılaştırma sonuçlarının istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı bilgisini sağlama bakımından literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma kapsamında incelenen araştırma problemleri:

1. Temel eğitim ve ortaokul düzeyinde öğretmen adayı yetiştiren anabilim dallarındaki öğrenci dağılımlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark var mıdır?
2. Temel eğitim ve ortaokul düzeyi öğretmen adayları arasında üniversiteye giriş öncesinde öğretmenliğin ideal meslekleri olma/olmama oranları (i) cinsiyetleri, (ii) tercih ettikleri anabilim dalı ve (iii) SED değişkenleri kategorilerine göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu profil analizi çalışması, katılımcıların özellikleri hakkındaki verilerin herhangi bir zaman diliminde anlık olarak toplandığı ve karşılaştırmalı olarak analiz edildiği kesitsel tarama modeline (Metin, 2014) göre tasarlanmıştır.

2.2. Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde yer alan Fen Bilgisi, İlköğretim Matematik, Okul Öncesi, Sınıf, Sosyal Bilgiler ve Türkçe eğitimi anabilim dallarının 1. sınıflarında öğrenim gören toplam 495 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının incelenen 6 anabilim dalına göre dağılımı Fen Bilgisi (%17), İlköğretim Matematik (%16), Okul Öncesi (%14), Sınıf Öğretmenliği (%20), Sosyal Bilgiler (%14) ve Türkçe Öğretmenliği (%19) şeklinde olup, katılımcılar hakkındaki diğer demografik bilgiler profil analizleri kapsamında makalenin bulgular kısmında detaylı biçimde betimlenecektir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışma verileri, 2012-2013 ve 2013-2014 akademik yıllarında, öğretmen adaylarının cinsiyetleri, öğrenim gördükleri anabilim dalları, aile gelir düzeyleri, ebeveynlerinin eğitim seviyeleri, öğrenim hayatlarının geçtiği ortam türleri ve üniversite öncesinde ideallerindeki meslek bilgilerini içeren bir kişisel bilgi formu kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama aracı bir alan eğitimcisi öğretim üyesi ve bir Türkçe dil uzmanı tarafından incelenerek görünüş ve kapsam geçerliği açısından yeterli olduğu bu uzmanlarca onaylanmıştır. Literatürde, mevcut çalışma gibi profil çalışmalarında toplanan sınıflama düzeyindeki demografik verilerin geçerlik/güvenirlilik analizi için herhangi bir sayısal analiz tanımlanmadığından, toplanan demografik verilerin geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için çalışma verileri tamamen gönüllülük esasına göre toplanmış olup, öğretmen adaylarının çalışmaya katılma veya katılmamalarının dersleri açısından herhangi bir etkisi olmadığı ve kişisel bilgi formundaki maddelere cevap verip vermemenin tamamen kişisel tercihleri olduğu özellikle vurgulanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında katılımcıların demografik özelliklerini betimlemek için çapraz tablolar kullanılmış ve her kategori için katılımcıların frekans ve yüzdeleri özetlenmiştir. Araştırma problemleri kapsamında, katılımcıların üniversiteye giriş öncesindeki ideal meslek türlerinin incelenen bağımsız değişkenlere göre anlamlı

değişiklik gösterip göstermediği, sınıflamalı değişkenler arasındaki ilişkileri araştırmada kullanılan ki-kare bağımsızlık testleri ile araştırılmıştır. İncelenen bağımsız değişken kategorilerinde beklenen ve gözlenen oranların benzer düzeyde olup olmadığını incelemek için ise, tüm kategoriler için beklenen değerlerin eşit olarak seçildiği (kategoriler için beklenen oranların %50 olduğu) ki-kare uyum testleri kullanılmıştır. Tüm testlerde, anlamlılık düzeyi olarak .05 seçilmiş ve her analiz öncesinde ki-kare testlerinin önemli varsayımlarından birisi olan, çapraz tablolara ait hücrelerin en az %80'inde beklenen durum sayısının 5'ten büyük olma şartının sağlandığı kontrol edilmiştir. Yapılan ki-kare testlerinde serbestlik derecesi 1 olduğunda, literatürde (Pallant, 2007) tavsiye edilen süreklilik düzeltmesi yapılmış sonuçlar kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen değişkenlerden biri olan katılımcıların SED'leri incelenirken, SED'in farklı boyutlarının göstergeleri olan aile gelir seviyeleri, ebeveynlerin eğitim düzeyleri ve öğretmen adayının öğrenim hayatının geçtiği ortam türleri değişkenleri ayrı ayrı analiz edilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Araş. Prob. 1: Temel eğitim ve ortaokul düzeyinde öğretmen adayı yetiştiren anabilim dallarındaki öğrenci dağılımlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark var mıdır?

Katılımcı öğretmen adaylarının her anabilim dalı için cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 2'de ayrıca genel örneklem ve her anabilim dalı için öğretmen adayları sayılarında %50 erkek/kız cinsiyet dengesinin olup olmadığına ilişkin yapılan ki-kare uyum testleri için serbestlik dereceleri (s.d.) ve test sonuçları verilmiştir.

Tablo 2.

Katılımcıların Cinsiyetlerinin Anabilim Dallarına göre Dağılımı ve Ki-Kare Uyum Testleri Sonuçları

	Erkek	Kız	n	s.d.	χ^2	p
Fen Bilgisi	% 19	% 81	83	1	31.34	<.01
İlk. Mat.	% 16	% 84	80	1	36.45	<.01
Okul Önc.	% 4	% 96	69	1	57.52	<.01
Sınıf Öğr.	% 30	% 70	101	1	16.64	<.01
Sosyal Bil.	% 54	% 46	69	1	0.36	.55
Türkçe Öğr.	% 33	% 67	93	1	10.33	<.01
Genel	% 26	% 74	495	1	111.57	<.01

Tablo 2’deki veriler ve ki-kare uyum testleri sonuçları incelendiğinde, örneklemin genelinde ve Sosyal Bilgiler dışındaki diğer anabilim dallarının hepsinde, kızların oranlarının erkeklerden anlamlı biçimde daha yüksek olduğu görülmektedir. Kızlar lehine oranlar, en yüksek olarak Okul Öncesi öğretmen adaylarında %96 iken, sayısal alanlar olan Fen Bilgisi ve İlköğretim Matematik anabilim dallarındaki kız öğrenci oranları da %80’in üzerindedir. Kızlar lehine anlamlı fark bulunan gruplar arasında, en düşük kız öğrenci oranı %67 ile Türkçe öğretmenliğinde iken, gruplar arasında tek istisna olan Sosyal Bilgiler anabilim dalında kızların sayısı —anlamlı düzeyde olmasa da— erkeklerden daha azdır. Örneklemin geneli dikkate alındığında ise, ilköğretim düzeyindeki öğretmen adaylarının %74’ünün kızlardan oluştuğu ve incelenen programlardaki ilköğretim düzeyindeki öğretmen adayları arasında kız öğretmen adayı sayısının anlamlı biçimde ($p<.01$) erkeklerden daha fazla olduğu görülmektedir.

3.2. Araş. Prob. 2i: Temel eğitim ve ortaokul düzeyi öğretmen adayları arasında üniversiteye giriş öncesinde öğretmenliğin ideal meslekleri olma/olmama oranları cinsiyetlerine göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 3’te ise çalışmaya katılan öğretmen adaylarından üniversite öncesinde ideal meslekleri öğretmenlik olanlar veya diğer meslekler olanların oranları cinsiyetlerine göre özetlenmiştir. Tablodaki oranlara göre, genel olarak katılımcıların %52’si üniversite öncesinde ideallerindeki mesleğin öğretmenlik olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların geneli açısından öğretmenlik tercihi oranının %50’den anlamlı biçimde farklı olup olmadığına ilişkin yapılan ki-kare uyum testi sonucuna göre ($p=.30$), öğretmenliği ideal meslek olarak gören ve görmeyen öğrenci sayıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo 3.

Katılımcıların Üniversite Öncesi İdeal Mesleklerine ait Oranların Cinsiyetlerine göre Dağılımı ve Ki-Kare Uyum Testleri Sonuçları

	Öğretmenlik	Diğer Meslekler	n	s.d.	χ^2	p
Erkek	% 44	% 56	130	1	1.97	.16
Kız	% 55	% 45	365	1	4.17	.04
Genel	% 52	% 48	495	1	1.07	.30

Tablo 3’deki oranlar cinsiyet bazında incelendiğinde ise, kızlar ve erkeklerde farklı tablolar ortaya çıkmaktadır. Tablo 3 verilerine göre, öğretmenlik mesleği üniversiteye giriş öncesinde kızların yarıdan fazlası tarafından ideallerindeki meslek olarak görülürken, erkeklerin yarıdan fazlası için üniversite öncesinde ideallerinde diğer meslekler vardır. Yapılan ki-kare uyum testlerine göre, kızlar arasında üniversiteye giriş öncesinde ideal mesleği öğretmenlik olanların oranının (%55) anlamlı biçimde %50’den fazla iken ($p=.04$), aynı analiz için örneklem boyutu daha

küçük olan erkeklerde %50 oranından herhangi bir anlamlı farklılaşma olmadığı ($p=.16$) tespit edilmiştir. Cinsiyet ve ideal meslek türü değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek için yapılan ki-kare bağımsızlık testi ($\chi^2(1, n=495)=4.63; p=.03$) sonucuna göre ise, öğretmenliğin üniversiteye giriş öncesinde ideal meslek olup olmaması durumu cinsiyet değişkeni ile anlamlı biçimde ilişkilidir. Bu test sonucuna göre, katılımcı öğretmen adayları arasında, üniversiteye giriş öncesinde öğretmenliğin, erkeklere kıyasla kızlar tarafından, daha yüksek oranda ideal meslek olarak görüldüğü sonucuna varılmıştır.

3.3. Araş. Prob. 2ii: Temel eğitim ve ortaokul düzeyi öğretmen adayları arasında üniversiteye giriş öncesinde öğretmenliğin ideal meslekleri olma/olmama oranları tercih ettikleri anabilim dallarına göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4'te katılımcılar arasında üniversiteye giriş öncesinde ideal mesleği öğretmenlik olan veya diğer meslekler olanların oranları anabilim dallarına göre özetlenmiş ve ayrıca her bir anabilim dalı için ideal mesleği öğretmenlik olan adayların oranının %50'den anlamlı biçimde farklı olup olmadığını gösteren ki-kare uyum testleri sonuçları verilmiştir. Tablo 4 verilerine göre, üniversite öncesinde öğretmenlik mesleğini en çok benimsemiş anabilim dalı grubu %77 ile Okul Öncesi öğretmen adayları iken, İlköğretim Matematik ve Fen Bilgisi gibi sayısal alanlardaki adaylarda bu oranlar %30'un altına düşmektedir. Tablo 4'teki örneklemin geneli ve her anabilim dalı için yapılan ki-kare uyum testleri sonuçlarına bakıldığında, Tablo 3 verileri tartışılırken de belirtildiği gibi, örneklemin genelinde ideal mesleği öğretmenlik olanların/olmayanların oranları %50'den anlamlı biçimde farklı değilken ($p=.30$), bu oranların anabilim dallarının kendi içlerinde çok farklı biçimlerde değiştiği görülmektedir.

Tablo 4.

Katılımcıların Anabilim Dallarına göre Üniversite Öncesi İdeal Mesleklerinin Dağılımı ve Ki-Kare Uyum Testleri Sonuçları

	Öğretmenlik	Diğer Meslekler	n	s.d.	χ^2	p
Fen Bilgisi	% 29	% 71	83	1	14.76	<.01
İlk. Mat.	% 28	% 72	80	1	16.20	<.01
Okul Önc.	% 77	% 23	69	1	19.84	<.01
Sınıf Öğr.	% 50	% 50	101	1	0.01	.92
Sosyal Bil.	% 64	% 36	69	1	5.23	.02
Türkçe Öğr.	% 70	% 30	93	1	14.72	<.01
Genel	% 52	% 48	495	1	1.07	.30

Tablo 4’te özetlenen ki-kare uyum testi sonuçlarına göre, Sınıf Öğretmenliği anabilim dalı dışındaki tüm anabilim dallarında öğretmenliğin ideal meslek olma durumu anlamlı biçimde ($p<.05$) %50’den farklıdır. Ki-kare sonuçları, tablodaki oranlarla birlikte yorumlandığında, öğretmenliği ideal meslek olarak benimseyenlerin oranları, Okul Öncesi (%77), Türkçe Öğretmenliği (%70) ve Sosyal Bilgiler (%64) anabilim dallarında %50’den anlamlı biçimde yüksek iken, diğer taraftan İlköğretim Matematik (%28) ve Fen Bilgisi (%29) anabilim dallarında %50’den anlamlı biçimde daha düşüktür. Anabilim dalı ve ideal meslek türü değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek için yapılan ki-kare bağımsızlık testi sonucuna ($\chi^2(5, n=495)=69.84; p<.001$) göre ise, öğretmenliğin ideal meslek olup olmamasının anabilim değişkeni ile anlamlı biçimde ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

3.4. Araş. Prob. 2iii: Temel eğitim ve ortaokul düzeyi öğretmen adayları arasında üniversiteye giriş öncesinde öğretmenliğin ideal meslekleri olma/olmama oranları SED’lerine göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların üniversite öncesindeki ideal meslek türlerinin oranları, SED göstergesi olarak kullanılan, aile aylık geliri, ebeveynlerin eğitim düzeyleri ve öğrenim hayatlarının yoğunluğunun geçtiği ortam türlerine göre Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5.

Katılımcıların Üniversite Öncesi İdeal Meslek Türlerinin SED Değişkenlerine göre Dağılımı

		Öğretmenlik	Diğer Meslekler	n
Aylık Gelir	0-900 TL	% 57	% 43	180
	901-1700 TL	% 50	% 50	276
	1701 TL ve üstü	% 49	% 51	39
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul ve altı	% 56	% 44	342
	Ortaokul	% 42	% 58	84
	Lise	% 53	% 47	51
	Üniversite	% 28	% 72	18
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul ve altı	% 55	% 45	185
	Ortaokul	% 54	% 46	101
	Lise	% 49	% 51	120
	Üniversite	% 51	% 49	89
Öğrenim Ortamı	Köy-Kasaba	% 61	% 39	54
	İlçe Merkezi	% 50	% 50	170
	İl Merkezi	% 52	% 48	271
Genel		% 52	% 48	495

Tablo 5 verilerine göre, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun (%92) aile gelir seviyesi 1700 TL'nin altındadır ve ebeveynlerinin eğitim seviyesi açısından frekansı en büyük olan kategori, hem anneler (%69), hem de babalar (%37) için "ilkokul veya daha az" kategorisidir. Tablo 5'teki oranlar karşılaştırıldığında, aile aylık geliri artıca ve üniversite öncesi öğrenim görülen ortam il merkezine yaklaştıkça ideal mesleği öğretmenlik olan adayların oranlarında bazı düşmeler görülmektedir. Ayrıca baba eğitim seviyesi değişimine göre tutarlı bir değişim göstermeyen ideal meslek türü oranları, anne eğitim seviyesine göre ilginç değerler almaktadır. Annelerinin eğitim seviyesi daha düşük adaylara kıyasla, anneleri üniversite düzeyinde eğitim almış öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun (%72) ideal mesleklerinin öğretmenlik olmadığı görülmektedir.

Tablo 5'te SED'in göstergesi olarak incelenen her bir değişkenin öğretmenliğin ideal meslek olma durumu ile ilişkisini araştırmak amacıyla her bir durum için ki-kare bağımsızlık testleri uygulanmıştır. Bu testlere göre, örneklemdaki öğretmen adaylarının aile aylık geliri ($\chi^2(2, n=495)=2.16; p=.34$), baba eğitim seviyesi ($\chi^2(3, n=495)=1.02; p=.80$) ve öğrenim gördükleri ortam türü ($\chi^2(2, n=495)=2.05; p=.36$) değişkenleri ile ideal meslek türleri arasında anlamlı ilişki olmadığı ($p>.50$) bulunmuştur. Diğer taraftan, anne eğitim seviyesi ile ideal meslek türü arasında ise anlamlı bir ilişki olduğu ($\chi^2(3, n=495)=10.18; p=.02$) hesaplanmıştır. Bu test sonucu, tablodaki oranlarla birlikte yorumlandığında, öğretmenliğin daha çok anne eğitim seviyesi düşük olan adaylarca ideal meslek olarak görüldüğü (ilkokul mezunu veya daha az eğitilmiş anneler düzeyinde %56), anne eğitim seviyesi artıca ise öğretmenliği ideal meslek olarak görenlerin oranlarının çok düşük değerler aldığı (üniversite mezunu anneler düzeyinde %28) sonucuna varılmıştır.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma kapsamında incelenen birinci araştırma probleminde temel eğitim ve ortaokul öğretmen adaylarının cinsiyet dağılım dengesi incelenmiş ve örneklemin geneli açısından, kızların yaklaşık olarak örneklemin %74'ünü oluşturduğu ve katılımcı öğretmen adayları arasında kızların sayılarının erkeklerden anlamlı düzeyde fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuç, temel eğitim ve ortaokul düzeyindeki farklı anabilim dallarından öğretmen adaylarının birlikte incelendiği karma örneklemlerle geçmiş çalışmalardan örneklemlerinin büyük çoğunluğunun kızlardan oluştuğunu belirtenlerle (Arı ve Demir, 2013; Camadan ve Duyşak, 2010; Doğan ve Çoban, 2009; Engin ve Çiçekli-Koç, 2014; Eret-Orhan ve Ok, 2014; Gökçe ve Sezer, 2012; Gür-Erdoğan ve Arsal, 2015; Kocaarslan, 2014; Özçakır-Sümen ve Çağlayan, 2013; Tüfekçi-Aslım, 2013; Ünal ve Şimşek, 2008) uyumludur ve Türkiye'de temel eğitim ve ortaokul düzeyindeki öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun kızlardan oluştuğu bulgularını desteklemektedir.

Çalışmanın birinci araştırma problemi kapsamında cinsiyet dengesi, anabilim dalı bazında da incelenmiş ve araştırmaya dahil edilen altı anabilim dalından beş tanesinde

kızların oranlarının (Okul Öncesi: %96, İlköğretim Matematik: %84, Fen Bilgisi: %81, Sınıf Öğr.: %70, Türkçe: %67) anlamlı biçimde erkeklerden daha fazla olduğu bulunmuştur. Kız öğrenci oranının erkeklerden daha az olduğu tek anabilim dalı, Sosyal Bilgiler olurken (%46), bu anabilim dalındaki kız ve erkek öğrencilerin oranları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının cinsiyet dağılımı hakkında elde edilen sonuçlar, Tablo 1’de özetlenen ilgili anabilim dallarındaki geçmiş çalışmalarla çoğunlukla uyumlu olup, bu çalışmada tespit edilen kız öğrenci oranlarının geçmiş yıllarda kız öğrenciler için literatürde (Tablo 1) rapor edilen değerlerin genellikle üst sınırlarında veya daha yüksek değerler aldığı görülmektedir.

Bu çalışmada incelenen anabilim dallarından, Okul Öncesi adaylarında kızlar için bulunan %96 oranı, bu anabilim dalı öğrencileri arasında kızlar için %91-98 aralığında oranlar rapor eden ve ilgili literatürde çoğunluğu oluşturan çalışmaların (Bedel, 2008; Engin ve Çiçekli-Koç, 2014; Erkan ve diğ., 2002; Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010; Üstün ve diğ., 2004) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Sınıf öğretmen adayları arasında kızlar için bulunan %70 oranı da, bu alandaki literatürde sınıf öğretmeni adayları için %65-75 arasında oranlar rapor eden çok sayıda çalışmayla (Aydın ve Sağlam, 2012; Çetin, 2012; Hoşgörür ve diğ., 2002; Saban, 2003; Şara ve Kocabaş, 2012; Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010; Terzi ve Tezci, 2007; Uğurlu ve Polat, 2011) uyumlu görülmektedir. Benzer şekilde, Sosyal Bilgiler adayları arasında kızlar için bulunan %46 oranı da, literatürdeki tüm çalışmalarda Sosyal Bilgiler adayları arasındaki kızlar için rapor edilen %46-53 (Aydın ve Sağlam, 2012; Çetin, 2012; Dönmez ve Uslu, 2015; Engin ve Çiçekli-Koç, 2014; Kızılcıcaoğlu, 2003; Özel, 2006; Taş, 2012; Terzi ve Tezci, 2007) aralığıyla örtüşmektedir. Türkçe öğretmen adaylarında kızlar için bulunan %67 oranı ise, bu alandaki literatürde çoğunluğu oluşturan ve %63-66 arasında oranlar rapor eden çalışmalarla (Akkaya, 2009; Çetinkaya, 2009; Temizyürek, 2008; Terzi ve Tezci, 2007; Yüce ve diğ., 2013) uyumlu olup, literatürde rapor edilen değerlerin üst sınırının %1 üzerindedir. Bu çalışmanın bulguları ilgili literatür sonuçlarıyla birlikte değerlendirildiğinde, ülkemizde Okul Öncesi, Sınıf ve Türkçe öğretmenliği programlarının daha çok kız öğrenciler tarafından tercih edildiği, Sosyal Bilgiler programındaki öğretmen adayı dağılımının ise cinsiyet açısından farklılaşmadığı ve bu öğretmenlik programlarındaki öğretmen adayı profilinin cinsiyet dengesi açısından son yıllardaki çalışmalarda önemli bir değişiklik göstermediği sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmada incelenen sayısal içerikli diğer anabilim dallarından Fen Bilgisi öğretmen adaylarında kızlar için bulunan %81 oranı, ilgili literatürde kız öğrenciler için %70-80 arasında oranlar rapor eden bazı çalışmalarla (Anılan ve Anılan, 2014; Bursal ve Buldur, 2013; Özyurt ve Eren, 2014) uyumlu iken, daha önceki yıllarda Fen Bilgisi öğretmen adayları ile yapılmış çalışmalarda rapor edilen oranlardan genel olarak daha yüksek bir değerdedir. İlgili literatür bulgularına kıyasla en fazla farka rastlanan anabilim dalı ise İlköğretim Matematik olup, bu anabilim dalındaki kızlar

için elde edilen %84 oranı, literatürdeki tüm çalışmalar arasında İlköğretim Matematik öğretmen adayları arasında kızlar için rapor edilen en yüksek oran olan %72'den (Kayan-Fadlelmula, 2013) oldukça yüksek bir değere sahiptir. İncelenen diğer anabilim dallarına kıyasla, Fen Bilgisi ve İlköğretim Matematik gruplarındaki oranlarla literatürdeki oranlar arasında gözlenen bu farklılıklar, geçmiş yıllardaki çalışmalara kıyasla bu çalışmanın örneklemindeki Fen Bilgisi ve İlköğretim Matematik öğretmen adayları profiline cinsiyet dağılımı açısından kızlar lehine önemli bir farklılık gösterdiği şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuç, 2008-2012 yılları arasındaki süreçte Fen Bilgisi öğretmenlik programına başlayan öğretmen adaylarının profillerindeki değişimi boylamsal olarak inceleyen Bursal ve Buldur'un (2013), 2008 yılında programa başlayan öğrencilerde %56 olan kız öğrenci oranının, sonraki yıllarda aynı programa başlayanlarda %79'a kadar çıkarak anlamlı biçimde arttığı sonucu ile uyumlu olup, günümüzde artık sadece sözel alanlarda değil, Fen Bilgisi ve İlköğretim Matematik gibi sayısal alanlardaki öğretmenliklerin de kızlar tarafından daha fazla tercih edildiğini göstermektedir.

Çalışma kapsamında incelenen ikinci araştırma probleminde ise, ilk olarak öğretmen adayları arasında üniversiteye giriş öncesinde ideal mesleği öğretmenlik olma durumu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, üniversite sınavına girme öncesinde kızların anlamlı biçimde yarıdan fazlasının (%55) öğretmenliği ideal meslekleri olarak gördüğü ama erkekler açısından durumun tam tersi olduğu ve erkeklerin yarıdan fazlasının (%56) öğretmenlik harici meslekleri tercih ettiği bulunmuştur. Yapılan ki-kare bağımsızlık testiyle de, ideal meslek türü ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu hesaplanmıştır. Bu bulgular, literatürde kızların öğretmenlik meslek tercihinde daha istekli olduklarını ve öğretmenliğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu (Akpınar ve diğ., 2006; Balkıs ve diğ., 2011; Beşoluk ve Horzum, 2011; Eret-Orhan ve Ok, 2014; Gür-Erdoğan ve Arsal, 2015; Gür-Erdoğan ve Zafer-Güneş, 2012; İpek ve diğ., 2015; Kayan-Fadlelmula, 2013; Kızıltaş ve diğ., 2012; Tanrıoğan, 1997; Terzi ve Tezci, 2007; Uslu, 2015; Üstün ve diğ., 2004; Yüce ve diğ., 2013) gösteren çalışmalarla uyumlu olup, tüm bu bilgiler ışığında temel eğitim ve ortaokul öğretmen adayları arasında öğretmenliği ideal meslekleri olarak görenlerin oranının kızlar arasında erkeklere oranla daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

İkinci araştırma problemi kapsamında öncelikle örneklemin genelinde, %52 olarak bulunan üniversiteye giriş öncesinde öğretmenliğin ideal meslek olarak görülme oranının, %50'den anlamlı biçimde farklı olmadığı bulunmuştur. Ayrıca ideal meslek türü ile anabilim dalı değişkenleri arasındaki ilişki de incelenmiş ve yapılan ki-kare bağımsızlık testi ile anlamlı düzeyde bulunan bu ilişki farklı anabilim dallarında ideal meslek türü açısından farklı tercihlerin olduğunu işaret etmiştir. Her anabilim dalı için kendi içinde yapılan analizlerde ise, üniversiteye giriş öncesinde ideal meslek tercihi öğretmenlik olanların oranlarının Okul Öncesi (%77), Türkçe Öğretmenliği (%70) ve Sosyal Bilgiler (%64) anabilim dallarında anlamlı biçimde

yüksek olduğu, Sınıf Öğretmenliği programındaki adaylarda bu konuda belirgin yönde bir yönelim olmadığı (%50), buna karşın İlköğretim Matematik (%28) ve Fen Bilgisi (%29) anabilim dallarında ise üniversite öncesinde öğretmenliği ideal meslek olarak görenlerin çok düşük oranlarda kaldığı bulunmuştur. Bu bulgular, literatürde sayısal alanlardaki ve diğer alanlardaki öğretmen adayları arasında öğretmenliğe yönelik tutumlar açısından yapılan karşılaştırmalarda diğer alanlar lehine bulunan sonuçlarla ve sayısal alanlardaki adayların öğretmenliğe yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduğunu belirten çalışmalarla (Bulut, 2009; Bulut ve Doğar, 2006; Camadan ve Duysak, 2010; Çağlar, 2013; Gür-Erdoğan ve Zafer-Güneş, 2012; Kılcan ve diğ., 2014; Şahin, 2009; Terzi ve Tezci, 2007; Tüfekçi-Aslim, 2013; Üstüner ve diğ., 2009) benzeşmektedir. Bu çalışma ve ilgili literatür bulguları birlikte yorumlandığında, Fen Bilgisi ve İlköğretim Matematik programlarındaki öğretmen adaylarının genel olarak çok azının öğretmenliği isteyerek tercih ettiği, Sınıf Öğretmenliği programındaki öğretmen adaylarında da öğretmenliğe yönelik yeterli düzeyde bir yönelim olmadığı, fakat diğer yandan Okul Öncesi, Türkçe Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının ise çoğunluğunun isteyerek öğretmenlik mesleğine yönelmiş oldukları sonucuna varılmıştır.

İkinci araştırma problemi kapsamında incelenen diğer bir husus ise, öğretmen adaylarının SED'lerinin ideal meslek tercihleri ile olası ilişkisi olup, bu amaçla farklı SED göstergeleri analiz edilmiştir. Yapılan ki-kare bağımsızlık testleriyle incelenen SED göstergelerinden öğretmen adaylarının aile aylık geliri, baba eğitim seviyesi ve öğrenim gördükleri ortam türü değişkenleri ile ideal meslek türü arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Bu sonuçlar, öğretmenliğe yönelik tutumlarda aile gelir seviyesi (Baykara-Pehlivan, 2008; Engin ve Çiçekli-Koç, 2014; Kılcan ve diğ., 2014; Kızıltaş ve diğ., 2012; Köğce ve diğ., 2010; Özbek, 2007; Uğurlu ve Polat, 2011), baba eğitim seviyesi (Akkaya, 2009; Eret-Orhan ve Ok, 2014; Kocaarslan, 2014; Köğce ve diğ., 2010; Şahin, 2009; Taşdemir, 2014; Uslu, 2015) ve öğretmen adayının büyüdüğü ortamın (Akkaya, 2009; Bozdoğan ve diğ., 2007) anlamlı farklılıklar oluşturmadığı sonuçlarıyla uyumlu olup, bu SED göstergelerinin öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik görüşlerinde anlamlı etkileri olmadığını göstermektedir.

Diğer taraftan ise, incelenen diğer SED göstergelerinden farklı olarak, anne eğitim seviyesinin ideal meslek türü ile anlamlı biçimde ilişkili olduğu bulunmuştur. Üniversiteye giriş öncesinde öğretmenliği ideal meslek olarak görenlerin oranının en fazla (%56) olduğu grup, anne eğitim seviyesi "ilkokul veya daha az" olanlar iken, anne eğitim seviyesi üniversite olan adaylarda bu oranın oldukça düşük (%28) olduğu bulunmuştur. Bu bulgular, anne eğitim seviyesi ilkökul düzeyinde olan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik görüşlerinin daha olumlu olduğunu gösteren çalışmalarla (Aydın ve Sağlam, 2012; Pektaş ve Kamer, 2011) uyumlu olup, analize dahil edilen diğer SED göstergelerinden farklı olarak, anne eğitim seviyesinin öğretmen adaylarının görüşleri üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, eğitim düzeyi yüksek annelere sahip öğretmen adaylarının diğer adaylara göre, anlamlı düzeyde olmasa da, öğretmenliğe yönelik tutum puanlarının daha düşük olduğu da literatürde rapor edilmiştir (Akkaya, 2009). Bu çalışmanın bulguları ilgili literatür bulgularıyla birlikte yorumlandığında, anne eğitim seviyeleri yüksek olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin akranlarına göre daha olumsuz olduğu sonucuna varılmıştır. Diğer adaylara kıyasla, anne eğitim seviyesi düşük olan adaylarda öğretmenliğe yönelik ilginin daha fazla olması ise Murray (1988) tarafından da yorumlandığı üzere, öğretmenlik mesleğinin alt SED'den daha yukarı düzeylere çıkmak için bir sosyal statü değişimi aracı olarak görülmesi ile açıklanabilir.

Çalışmada elde edilen sonuçlar özetlendiğinde:

- Temel eğitim ve ortaokul öğretmen adayları arasında kız öğrenci oranları, Fen Bilgisi (%81), İlköğretim Matematik (%84), Okul Öncesi (%96), Sınıf Öğretmenliği (%70) ve Türkçe (%67) anabilim dallarında anlamlı biçimde erkeklerden fazla iken, Sosyal Bilgiler anabilim dalındaki kız öğrenci oranının (%46) erkek öğrenci oranından anlamlı biçimde farklı olmadığı tespit edilmiştir.
- Temel eğitim ve ortaokul öğretmen adayları arasında kızların (%55), erkeklere (%44) göre daha yüksek oranda öğretmenliği ideal meslek olarak gördükleri belirlenmiştir.
- Temel eğitim ve ortaokul öğretmen adayları arasında üniversiteye giriş öncesinde öğretmenliği ideal meslek olarak görenlerin oranlarının, daha çok sözel kapsamlı Okul Öncesi (%77), Türkçe Öğretmenliği (%70) ve Sosyal Bilgiler (%64) anabilim dallarında çoğunluğu oluştururken, sayısal kapsamlı Fen Bilgisi (%29) ve İlköğretim Matematik (%28) anabilim dallarında oldukça düşük değerler aldığı, sözel-sayısal kapsamlı Sınıf Öğretmenliği anabilim dalı öğrencilerinde ise öğretmenliği ideal meslek olarak görenlerin oranının (%50) yetersiz bir düzeyde olduğu bulunmuştur.
- Katılımcı öğretmen adayları arasında üniversite öncesinde öğretmenliği ideal meslek olarak görenlerin oranları, aile gelir seviyesi, baba eğitim seviyesi ve öğrenim görülen ortam türü değişkenleri ile anlamlı bir ilişkiye sahip değilken, anne eğitim seviyesi arttıkça öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik görüşlerinin daha olumsuzla kaydığı sonucuna varılmıştır.

5. Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, öncelikle öğretmen adaylarının profil çalışmaları ile ilgili literatürdeki önemli bir eksikliğe dikkat çekmektedir. Temel eğitim ve ortaokul düzeyindeki öğretmen adaylarının incelendiği profil çalışmalarında, genellikle örneklemdaki adaylar anabilim dalları bazında değil de, birlikte analiz edildiği için farklı anabilim dalları arasındaki profil farklılıkları net olarak tespit

edilememektedir. Örneğin, bu çalışmada analize dahil edilen 495 ilköğretim öğretmen adayı arasında kızların oranı %74 iken, üniversiteye giriş öncesinde öğretmenliği ideal meslek olarak görenlerin oranı %52 olarak bulunmuştur. Bu veriler, örneklemdaki öğretmen adaylarının çoğunluğunun kızlardan oluştuğunu ve örneklem geneli açısından üniversiteye giriş öncesinde öğretmenliği ideal meslek olarak görme oranının %50'den anlamlı düzeyde farklı olmadığını göstermektedir. Fakat bu çalışmadaki analizler, cinsiyet, anabilim dalı ve SED göstergeleri bazında devam ettirildiğinde, bu değişkenlere göre öğretmen adaylarının profil yapılarının oldukça farklı olabildiğini göstermiştir. Ayrıca, literatürdeki profil çalışmalarında sınıflamalı değişkenlerin analizinde kullanılan betimsel analizlerin getirdiği sınırlılıkların aşılabilmesi için bu çalışmada anlam çıkarıcı istatistiksel yöntemlerden ki-kare testleri kullanılmış ve bu sayede yapılan analizlerin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadıkları da incelenmiştir. Bu nedenlerle, bu çalışmanın bulgularından hareketle, ilgili alan araştırmacıları için öğretmen adayı profil çalışmalarının anabilim dalı bazında yapılmasına özen gösterilmesi ve salt betimsel analizler yerine uygun anlam çıkarıcı istatistiksel tekniklerin araştırılarak kullanılması tavsiye edilebilir.

Çalışmada varılan sonuçlara göre ise öğretmen yetiştiren kurumlarla ilgili karar vericilere ve ilgili alanda yeni araştırmalar yapmak isteyen araştırmacılara yönelik olarak aşağıdaki konuların öncelikle araştırılması önerilebilir:

- Öğretmen adayları arasında erkeklerin oranının temel eğitim ve ortaokul düzeyindeki programların hemen hepsinde çok düşük olması, gelecekteki öğrencilerin çoğunlukla bayan öğretmenlerle karşılaşmasına ve bu durumun öğretmenlik mesleğinin tamamen bir bayan mesleği olduğu algısını kuvvetlendirmesine sebep olabilir. Bu nedenle, öğretmen adayları arasında cinsiyet dengesinin neden kızlar lehine çok artmış olduğu özellikle nitel veya karma yöntem araştırmalarla incelenmelidir. Bu çalışmalardan elde edilecek bulgulara göre daha önce Gökçe ve Sezer'in (2012) de vurguladığı gibi, erkek öğrencilerin de bu programlara daha fazla yönelmelerini sağlayacak tedbirler alınabilir.
- Sözel programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik olumlu tutumlarına karşın sayısal alanlardaki öğretmen adaylarının olumsuz tutumlarının nedenleri yeni çalışmalarla daha detaylı incelenebilir. Uluslararası sınavlarda fen ve matematik alanlarında öğrencilerimizin başarıları artırmanın önemli bir adımı, sadece bu derslere ait öğretim programlarının düzenlenmesi değil, bu alanlardaki öğretmenlik programlarına daha istekli ve donanımlı öğretmen adaylarının alınması olmalıdır.

Kaynakça

- Açıışlı, S. ve Kolomuç, A. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 266–271.

- Akıllı, M. ve Seven, S. (2010). İlköğretim fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 61–73.
- Akkaya, N. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 35–42.
- Akpınar, E., Yıldız, E. ve Ergin, Ö. (2006). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 56–62.
- Aksoy, M. E. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları (Gaziosmanpaşa üniversitesi örneği). *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 197–212.
- Aksu, H. H. (2016). Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin bölümleri hakkındaki görüşleri: Giresun üniversitesi örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 299–316.
- Aksu, M., Engin-Demir, C., Daloglu, A., Yıldırım, S. & Kiraz, E. (2010). Who are future teachers in Turkey? Characteristics of entering student teachers. *International Journal of Educational Development*, 30 (1), 91–101.
- Anılan, B. ve Anılan, H. (2014). Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen bilgisi öğretmenliğini seçme nedenleri ve gelecek beklentileri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 51-64.
- Arı, E. ve Demir, M.K. (2013) İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 116–128.
- Arslan, D.A. (2007). Yarımın Türk öğretmenleri: İlköğretim öğretmen adaylarının sosyolojik profilleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1–17.
- Aydın, R. ve Sağlam, G. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi (Mehmet Akif Ersoy üniversitesi örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 257–294.
- Balkıs, M., Duru, E., Buluş, M. ve Duru, S. (2011). Tükenmişliğin öğretmen adayları arasındaki yaygınlığı, demografik değişkenler ve akademik başarı ile ilişkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 151–165.
- Baykara-Pehlivan, K. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151–168.
- Bedel, E. F. (2008). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve bazı kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 31–48.
- Beşoluk, Ş. ve Horzum, M. B. (2011). Öğretmen adaylarının meslek bilgisi, alan bilgisi dersleri ve öğretmen olma isteğine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(1), 17–49.
- Bozdoğan, A. E., Aydın, D. ve Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8(2), 83–97.

- Buldur, S. ve Bursal, M. (2015). Fen bilgisi öğretmen adaylarının meslek tercih nedenlerinin etki düzeyleri ve mesleki geleceğine yönelik beklentileri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (NEF-EFMED)*, 9(1),81–107.
- Bulut, H. ve Doğar, Ç. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 13–27.
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat üniversitesi örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 13–24.
- Bursal, M. ve Buldur, S. (2013). Fen bilgisi öğretmen adaylarının profillerinin değişimi: 2008–2012 yılları arasında Cumhuriyet üniversitesi örneği. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2(4), 14–26.
- Camadan, F. ve Duysak, A. (2010). Farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması: Rize üniversitesi örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 30–42.
- Cox, C. & Carpenter, J. (1989). Improving attitudes toward teaching science and reducing science anxiety through increasing confidence in science ability in inservice elementary school teachers. *Journal of Elementary Science Education*, 1(2), 14–34.
- Çağlar, Ç. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin yabancılaşma düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1497–1513.
- Çermik, H., Doğan, B. ve Şahin, A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 201–212.
- Çetin, B. (2012). İlköğretim öğretmen adaylarının profillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 11(3), 596–610.
- Çetinkaya, Z. (2009). Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 298–305.
- Çevik, O. ve Yiğit, S. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin profillerinin belirlenmesi: Amasya üniversitesi örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(1), 89–106.
- Deniz, Ü. ve Kesicioğlu, O. S. (2012). Okul öncesi öğretmen adaylarının kişilik özelliklerinin bazı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(2), 1–13.
- Doğan T. ve Çoban, A. E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 157–168.
- Dönmez, C. ve Uslu, S. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 42–63.
- Ekiz, D. (2006). Sınıf öğretmenliği mesleğine yönelen adayların profilleri ve geleceğe yönelik beklentilerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 131–147.

- Engin, G. ve Çiçekli-Koç, G. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Ege üniversitesi eğitim fakültesi örneği). *Türkiye Sosyal Araştırmalar (TSA) Dergisi*, 18(2), 153–167.
- Eret-Orhan, E. ve Ok, A. (2014). Öğretmenlik programlarını kimler tercih ediyor? Adayların giriş özellikleri ve öğretmenliğe yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(4), 75–92.
- Ergen, Y. ve Töman, U. (2014). Sınıf öğretmenliği 4. sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi (Bayburt üniversitesi eğitim fakültesi örneği). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 375–383.
- Erkan, S., Tuğrul, B., Üstün, E., Akman, B., Şendoğdu, M., Kargı, E. Boz, M. ve Güler, T. (2002). Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerine ait Türkiye profil araştırması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 108–116.
- Eyüp, B. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerine sahip olma durumları üzerine bir inceleme. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 233–247.
- Gökçe, F. ve Sezer, G. O. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Uludağ üniversitesi örneği). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 25(1), 1–23.
- Gürbüzürk, O. ve Genç, S. Z. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 47–62.
- Gür-Erdoğan, D. ve Arsal, Z. (2015). Öğretmen adaylarının akademik branş memnuniyetleri ile öğretmenlik mesleğine yönelme ve kariyer geliştirme arzuları arasındaki ilişki. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 147–171.
- Gür-Erdoğan, D. ve Zafer-Güneş, D. (2012). Sakarya üniversitesi eğitim fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 51–62.
- Hoşgörür, V., Kılıç, Ç. ve DüNDAR, H. (2002). Kırıkkale üniversitesi sınıf öğretmenliği programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16, 91–100.
- İpek, C., Kahveci, G. ve Camadan, F. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ve okul yöneticiliğine yönelik tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 211–226.
- Karadağ, R. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7(2), 44–66.
- Kayan-Fadlelmula, F. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Turkish Journal of Education*, 2(4), 55–63.
- Kayan-Fadlelmula, F. (2015). Pre-service teachers' learning styles and attitudes toward teaching profession. *Turkish Journal of Teacher Education*, 4(1), 18–29.
- Kesen, İ. ve Polat, M. (2014). Eğitim fakültesi 4. sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları: Muş Alparslan üniversitesi örneği. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(2), 556–578.

- Kılcan, B., Keçe, M., Çepni O. & Kılınç, A.Ç.(2014). Prospective teachers' reasons for choosing teaching as a profession. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 69–80.
- Kılıç, D. ve Bektaş, F. (2008) Sınıf öğretmenleri adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 15–25.
- Kızılçaoğlu, A. (2003). Necatibey eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenleri adaylarının profili. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(10), 87–105.
- Kızıldaş, E., Halmatov, M. ve Sarıçam, H. (2012). Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Ağrı İbrahim Çeçen üniversitesi örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 173–189.
- Kiraz, E., Engin-Demir, C., Aksu, M., Daloğlu, A. ve Yıldırım, S. (2010). Öğretmen adaylarının eğitim görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(2), 526–540.
- Kocaarslan, M. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 46–55.
- Köğçe, D., Aydın, M. ve Yıldız, C. (2010). Birinci ve dördüncü sınıf matematik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları. *The International Journal of Research in Teacher Education*, 2(1), 2–18.
- Köksalan, B., İlter, İ. ve Görmez, E. (2010). Sınıf öğretmenleri adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve lisansüstü eğitim isteklilikleri üzerine bir çalışma (Fırat, Erzincan ve İnönü üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 277–299.
- Mehmetlioğlu, D. ve Haser, Ç. (2013). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının mesleğe hazır bulunuşlukları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 91–102.
- Metin, M. (2014). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Montecinos, C. & Nielsen, L. E. (1997). Gender and cohort differences in university students' decisions to become elementary teacher education majors. *Journal of Teacher Education*, 48, 47–54.
- Murray, B. K. (1988). Profile of the new generation of teachers in the Turkish educational system. *International Review of Education*, 34(1), 5–15.
- Ok, A. ve Önkol, P. (2007). Öğretmen yetiştirme programlarındaki öğretmen adaylarının profili. *Eğitim ve Bilim*, 32(143), 13–26.
- Özbek, R. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecesine ilişkin algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 145–159.
- Özçakır-Sümen, Ö. ve Çağlayan, K. T. (2013). Öğretmen adaylarının eğitim fakültesinden memnuniyet düzeyleri ve hayal ettikleri eğitim ortamı. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 249–272.
- Özder, H., Konedraı, G. ve Zeki, C. P. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 253–275.

- Özel, A. (2006). Dumlupınar üniversitesi eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 316–335.
- Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y. ve Memiş, A. D. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler. *İlköğretim Online*, 9(3), 910–921.
- Özyurt, Y. ve Eren, A. (2014). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine ve Kopya Çekmeye Yönelik Tutumlarının Görünümü. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 78–101.
- Pallant, J. (2007). *SPSS survival manual*. New York, NY: Mc Graw Hill.
- Pektaş, M. ve Kamer, S. T. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4), 829–850.
- Saban, A. (2003). A Turkish profile of prospective elementary school teachers and their views of teaching. *Teaching and Teacher Education*, 19, 829–46.
- Şahin, C. (2009). Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 271–286.
- Şahin, İ. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmen istihdamı ve mesleki geleceklerine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1167–1184.
- Şahin-Taşkın, Ç. ve Hacıömeroğlu, G. (2010). İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları: Nicel ve nitel verilere dayalı bir inceleme. *İlköğretim Online*, 9(3), 922-933.
- Şara, P. ve Kocabaş, A. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf öğretmenliğini tercih nedenleri ve aldıkları eğitimle ilgili görüşleri. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling*, 1(2), 8–17.
- Tanrıoğan, A. (1997). Buca eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 55–67.
- Taş, M. Y. (2012). Demirci eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının profili ve sosyal bilgiler öğretmenliğini tercih etme nedenlerinin değerlendirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 64–76.
- Taşdemir, C. (2014). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 91–114.
- Temizyürek, F. (2008). Türkçe öğretmen adaylarının demografik özellikleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 663–692.
- Terzi, A. R. ve Tezci, E. (2007). Necatibey eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 593–614.
- Tüfekçi-Aslım, S. (2013). İlköğretim öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 65–81.
- Uğurlu, C. T. ve Polat, S. (2011). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(1), 68–74.

- Uslu, S. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 141-160.
- Ünal, E. ve Şimşek, S. (2008). İlköğretim bölümü anabilim dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 7(1), 41-52.
- Üstün, E., Erkan, S. ve Akman, B. (2004). Türkiye’de okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 129-136.
- Üstüner, M., Demirtaş, H. ve Cömert, M. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (İnönü üniversitesi eğitim fakültesi örneği). *Eğitim ve Bilim*, 34(151), 140-155.
- Yıldırım, A. (2013). Türkiye’de öğretmen eğitimi araştırmaları: Yönelimler, sorunlar ve öncelikli alanlar. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 175-191.
- YÖK. (2015). 2014-2015 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri: Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre lisans düzeyindeki öğrenci sayıları (30 Kasım 2015, Erişim Adresi: https://istatistik.yok.gov.tr/yuksekogretimIstatistikleri/2015/2015_T17.pdf)
- Yüce, K., Şahin, E. Y., Koçer, Ö. ve Kana, F. (2013). Motivations for choosing teaching as a career a perspective of pre-service teachers from a Turkish context. *Asia Pacific Education Review*, 14, 295-306.

Extended Abstract

Although profile studies on preservice teachers are needed to understand the characteristics of the new generations of elementary teachers, very limited number of studies on this topic are located in the national literature. Furthermore, a vast majority of these studies have used merely frequency and descriptive statistics which do not allow drawing meaningful statistical conclusions about the new coming teacher generation. Therefore, studies employing inferential statistical methods are needed to analyze the demographic profiles of teacher candidates.

Based on the findings of the previous studies, preservice teachers with an ideal career of teaching, were found to have higher positive attitudes toward teaching than their peers (Aksoy, 2010; Buldur & Bursal, 2015; Doğan & Çoban, 2009; Şahin, 2011). Also, compared to the researchers reporting insignificant differences between male and female preservice teachers attitudes toward teaching profession (Bulut & Doğan, 2006; Engin & Çiçekli-Koç, 2014; Şahin-Taşkın & Hacıömeroğlu, 2010), the majority of researchers (Beşoluk & Horzum, 2011; Eret-Orhan & Ok, 2014; Gür- Erdoğan & Aرسال, 2015; Kayan-Fadlelmula, 2013; Terzi & Tezci, 2007; Uslu, 2015) on this topic have reported female preservice teachers usually hold more positive attitudes toward than their male peers. This study is planned to contribute to the related literature by conducting a comparative profile analysis of elementary level preservice

teachers by using inferential statistical methods. The research problems of this study are:

1. Do the distributions of preservice teachers at elementary level teacher education programs statistically differ in favor of any gender group?
2. Do the preference ratios of teaching as the ideal career statistically differ by preservice teachers' (i) gender, (ii) teacher education program and (iii) socio-economic status (SES) variables?

The participants were 495 freshman preservice teachers enrolled in Science, Elementary Mathematics, PreSchool, Elementary, Social Studies and Turkish teacher education programs at Cumhuriyet University, Turkey. Data were collected during 2012-2013 and 2013-2014 academic years with a demographic questionnaire. Chi-square independence and goodness of fit tests were conducted to explore the relationships between the categorical variables and the fitness of the expected and observed frequencies.

The analyses for the first research problem about the gender distribution of the overall sample indicated that 74% of the elementary preservice teachers were female. The female ratios were found to be significantly higher than 50% in PreSchool (96%), Elementary Mathematics (84%), Science (81%), Elementary (70%), Turkish (67%) teacher education programs, whereas no significant difference due to gender was determined among Social Studies teacher candidates.

Based on the findings from the second research problem, (i) the ratio of preservice teachers at elementary teacher education programs, who considered teaching as their ideal career were found to be higher for females (55%) than males (44%). The chi-square independence test result ($\chi^2(1, n=495)=4.63; p=.03$) indicate that the gender and ideal career choice variables are significantly related. (ii) The ratios of preservice teachers who considered teaching as their ideal career are found to be significantly higher than 50% in PreSchool (77%), Turkish (70%) and Social Sciences (64%) teacher education programs; whereas the same ratios were significantly lower than 50% in Elementary Mathematics (28%), Science (29%) teacher education programs. The chi-square independence test result ($\chi^2(5, n=495)=69.84; p<.001$) indicate that the elementary teacher education program and ideal career choice variables are significantly related. (iii) According to the chi-square independence tests, ideal career choice variable has not any significant relationships with SES indicators of family monthly income, educational levels of fathers and prior educational contexts but it has a significant relationship with the educational level of mothers ($\chi^2(3, n=495)=10.18; p=.02$).

Based on the findings for the research problems, it was concluded that consistent with the previous literature (Arı & Demir, 2013; Camadan & Duysak, 2010; Engin &

Çiçekli-Koç, 2014; Eret-Orhan & Ok, 2014; Gökçe & Sezer, 2012; Gür-Erdoğan & Arsal, 2015; Kocaarslan, 2014; Tüfekçi-Aslim, 2013; Ünal & Şimşek, 2008), females constitute a high majority among the elementary teacher candidates. The ratios of females are found to be significantly higher than males in PreSchool, Elementary Mathematics, Science, Elementary and Turkish teacher education programs. Males constituted the majority only in the Social Science program; however no significant difference between the male and female ratios was found for the Social Science program.

Similarly, in agreement with several past studies (Akpınar et al., 2006; Beşoluk & Horzum, 2011; Eret-Orhan & Ok, 2014; Gür-Erdoğan & Arsal, 2015; Gür-Erdoğan & Zafer-Güneş, 2012; Kayan-Fadlilmula, 2013; Terzi & Tezci, 2007; Uslu, 2015; Yüce et al., 2013, the ratio of females, who considered teaching as their ideal career, is determined to be significantly higher than the same ratio for males. Therefore female preservice teachers are concluded to hold more positive opinions than males toward the teaching career. The ratios of preservice teachers who considered teaching as their ideal career are found to be significantly high in teacher education programs that predominantly have verbal content (Preschool, Turkish and Social Sciences), whereas the same ratios are found to be very low among Elementary Mathematics and Science preservice teachers.

The relationships between the ideal career and the socio-economic status indicators were found to be statistically insignificant, except mother's educational level variable. Preservice elementary teachers' family monthly income, father's educational level and the prior educational contexts have been found not related to teaching as being the ideal career; however mothers' educational levels variable has been found significantly related to the preservice teachers' choice of teaching as the ideal career. Preservice elementary teachers, whose mothers have completed university level education, predominantly consider other options than teaching as their ideal career choice.